

ЁССИ

Сăнуерчёкене www.sar.ru сайтран илнё

КЕСКЕН

Ачапа амăшё хўтлөхре пултăр

Республикара пуранакан 1000 сын пусне пёлтёр халăх йышё ўснине палăртнă, 757 сын хушăннă. Ку пулам ҫемьесенче ача ытларах ҫуралнипе ҫыхăннă. Пётёмёшле илсен Чăваш Енре демографи лару-тăрăвё юлашки виҫё сұлта аван кăтартапа палăрса тăрать. Ача тата унăн амăшён ыйтăвёсене татса парассипе ҫыхăннă ыра ёҫсене хаклама кирли ҫинчен асаилтернё ЧР Пуслăхён тивёҫёсене вăхăтлăх пурнăҫлакан Михаил Игнатёв ачасене хўтлөссипе ҫыхăннă Наци стратегине пурнăҫа кёртекен Координаци канашён ларăвёнче.

Ача суратакансене федераци тата республика хыснисенчен амăшён капиталёпе хавхалантарни, ытти енчен социаллă пулăшуна тивёҫтерни, паллах, питех те пёлтерёшлө пулнă.

Ачапа амăшён сывлăхне медицина тёллөшёнчен упрама сывлăх сыхлавён тытăмё тёпрен ҫенелсе пырать. Медицина пулăшăвён пахалăхё пур чухне те тивёҫтерменрен Михаил Игнатёв ку ёҫе пысăк тимлөх уйăрмаллине палăртнă.

Шкул сұлне ҫитмен ачасем валли республикара юлашки сұлсенче 6876 ыраҫлăх 40 ача сачё хута янă. Кăҫал тата 7 садик уҫăлмалла, ёҫлекеннисенче 34 хушма ушкăн (800 ыраҫлăх) йёркеленмелле.

Ларура ҫавăн пекех ачасемпе ҫамраҫсен спорт школөсенче хушма программăпа вёрентес тытăма аталантарассипе ҫыхăннă ыйтăва хускатнă. "ҫамраҫсем хушшинче наркотик хутăшөсемпе иртөхөси вай илсе пырать. Киревсёр йăларан вёсене шăпах спорта явăҫтарса хăтарма пулать", – палăртнă Михаил Игнатёв.

Утă сұл, вутă ҫур...

ҫак эрнере Муркаш районёнчи Москасси ял тăрăхё республикари муниципалитет ертўсисене, ёҫченёсене пуҫтарчө. Кунта вёсен йăлана кёнё уявё – Пуслăх кунё – 8-мёш хут иртрө.

Район администрацийён, ял тăрăхён пуслăхёсен ёҫё явапли паллă. Хайсен уявёнче вара вёсен урăх йышши ёҫе кўлөнме тивнө. Тепёр тесен утă суласси, чупасси, шывра ишесси, волейболла, футболла вылясси тата ытти те ялта пуранакан е унта суралса ўснө ҫыншăн ют мар. Акă курăк сулассипе Канаш район администрацийён пуслăхё Владислав Софронов пуринчен маттур пулнă. "Пăхаттир пуслăх" ятне Патăрьел районёнчи ҫёньял ял тăрăхён ертўси Юрий Самарин тивёҫнө.

Шăрăх сиен кўрет

ҫанталăк шăрăх танипе уйсенче акнăлартнă ҫёр типсе суркаланма тытăнăран июнь уйăхён вёҫенче Патăрьел районёнче ҫрезвычайлă лару-тăру режимё ҫирөплетнөччө. Июлөн 1-мёшөнче Шăмăршă районёнче те ҫак йёркене палăртнă, кун пирки ятарлă хушу кăларнă. Вăрах хушă сумăр ҫуманран, нўрөк пулманран ялхуҫалăх культурисен тухăҫё самаых чакасси паллă. Апла пулсан тăкаксене шутласа унăн виҫине страховани пулăшăвёпе уса курса пөчөклетме тăрăшмалла.

Утă типөтеҫҫё, сенаж хываҫҫё

Хёл хырамё пысăк. Республикари хуҫалăхсенче хёрсех выльăх апачё хатёрлөҫҫё. ҫак ёҫ хура кёрчченех тасалать темелле. Июнён 30-мёшө тёлне ялхуҫалăх организациёсенче, фермер хуҫалăхёсенче нумай ўсекен курăка 76,1 пин гектар ҫинче сұлнă (иртнө сұл ҫак вăхăт тёлне 60,1 пин гектар пулнă). Выльăх-чёрлөхе хёл каҫарма утă – 60,5 пин (планпа пăхнин 84,3 проценчө), сенаж – 93,1 пин (54,9), силос 16,8 пин (8,4) тонна янтăланă.

Патăрьел, Вăрнар, Йёпреҫ, Канаш, Куславка, Комсомольски, Хёрлө Чутай, Шăмăршă, Етёрне, Тăвай тата ытти районсенче нумай сұл ўсекен курăк лаптăкөсем самай пушаннă. Улатăр, Элөк, Йёпреҫ, Канаш, Пăрачкав, Вăрмар тăрăхёсенче утă палăртнинчен ирттерсех хатёрленө. Элөк, Вăрнар, Йёпреҫ, Сёнтёрвăрри, Вăрмар, Шупашкар, Етёрне районёсенче сенаж хывассине лайăх йёркеленө. Комсомольски, Красноармейски,

Сёнтёрвăрри, Муркаш, Етёрне енче силос та янтăлаҫҫё.

Витаминлă курăк ҫанăхё 112 тонна пур. Июль тёлне условлă выльăх пусне 11,3 апат единици тивет.

Хёрлө Чутай районёнчи «Коминтерн» хуҫалăхра та хёрў ёҫси. Сурăмри сёт-су ферми ҫывăхне сенаж хываҫҫё. Ешёл массана виҫө трактор пусăрантарать. Уйра сұлса вётетнө симөс курăка икө техника турттарать. Хуҫалăхра нумай сұл ўсекен курăксене сұлса пёттерни-

пе пөрех.

– Траншейана тултарсан ятарлă пленкăпа хуплатпăр. Вăл хёвелтен аван сыхлать, сенажн тутлăхне упрать, – каласа парать Альбина Новикова ертўсө.

Иртен пусласа таврана каҫ сөмө ҫапичченех ёҫ шавё шăпланмасть кунта. «ҫумăр лўшкесе сусан канатпăр, – шўтлөҫҫө ёҫченсем. – Типө ҫанталăкн кашни сехечө пирөншөн хаклă».

Лариса НИКИТИНА.

ҪЫРАВ

Ялсем аван пулсан — ҫёршывăмăр пуян

2016 сұлта ҫёршывра Пётём Раҫҫейри ялхуҫалăх ҫыравё иртмелле. Юлашки хут 2006 сұлта пулнă вăл. Унтанпа лару-тăру палăрмалла улшăнчө. Агропромышленноҫ комплексөнчи ёҫ-хёле тёллөн пёлмесёр отраслие кирлө пек пулăшма йывăр. Ҫырав Чăваш Енре 2016 сұлхи июлөн 1-мёшөнчен пусласа августн 15-мёшөччен иртө.

ҫак кунсенче Правительство ҫуртөнче ЧР Министрсен Кабинечөн Председателё Иван Моторин ертсе пынипе Пётём Раҫҫейри ялхуҫалăх ҫыравне йёркелесе ирттерессипе Правительство комиссийён пёрремёш ларăвө пулчө. Унăн ёҫне ЧР Министрсен Кабинечөн Председателён сумё – ялхуҫалăх министрө Сергей Павлов, Правительство комиссийён членёсем, район-хула ертўсисем, ял тăрăхён специалисчөсем хутшăнчө.

Ҫырав ҫёр пулăхне, унпа мөнле уса курнине, ялхуҫалăх культурисен лаптăкне, выльăх-чёрлөх, чăх-чөп шутне, ялхуҫалăх продукцине туса илсе сутнине тата ыттинне туллин пёлме май парать.

Мероприяти программине 2006 сұлхи Пётём Раҫҫейри тата 2012 сұлхи сăнавлăх иртнө ҫыравсене шута илсе хатёрленө. Унсăр пусне перепиҫре юлашки вунă сұлта ялхуҫалăх технологийө мөнле улшăнса пынине те шута илөҫ. Предприятисен производство инфраструктури, технологийө йăлтах ҫыравра паллă пулө. Сăмахран, ўсен-тăрана сăтăрҫасемпе хурт-кăпшанкăран биологи мелөпе хўтөлени, лаптăка шыва тумлатса шăварни тата ытти те. Патшалăх пулăшăвө отраслие витём кўнине пёлме перепиҫ хутне ҫөнө ыйтусем – кредитпа мөнле уса курнине, федерацирен тата регионран паракан субсидисене илнине – кёртнө.

Хальхи вăхăтра Чăваш Енре ҫырава хатёрленсе ирттерессипе ёҫлеме тытăннă ёнтө. Нормативпа право никёсне, ҫыравра шута илмелли объектсене палăртаҫҫө, список тăваҫҫө. Кăҫал хатёрленў тапхăрөн малтанхи ёҫне вёҫлемелле.

КУН ЙЁРКИНЧЕ

Аталану ҫирөпленмелле

Ялă территориясене аталантарма пулăшакан федерацин тёллөвлө программине пурнăҫа кёртме кăҫал республикара 426,51 млн тенкё уйăрнă. 179 ҫемье, ҫав шутра 121 ҫамраҫ ҫемьепе специалист, ялта сурт лартма е туянма патшалăхран укса пулăшăвө (социаллă тўлев) илөҫ. ҫакна палăртнă хайён сăмахёнче ЧР ялхуҫалăх министрө Сергей Павлов Раҫҫейён тёл аграри ведомстви видеоконференци майёпе йёркеленө канаштура.

Унта шăпах 2014-2017 сұлсенчи тата 2020 сұлченчи тапхăрта ял территорийёсене ҫирөп аталантарасси ҫинчен калакан тёллөвлө программа мөнле пурнăҫланни ҫинчен сăмах хускатнă.

Ялсенче фельдшерпа акушер пункчөсем тата пөтёмөшле практика врачөн офисөсем тавассипе Чăваш Ен Раҫҫейри чи лайăх сакăр регион шутне көнө. Кăҫал республикара тата 36 фельдшер пункчө уҫăлмалла. Министр асăннă тăрăх, строительство тёлөшпе аукционсем ирттернө, ёҫсене кам пурнăҫласси кашни объектрах паллă.

Пурнăмалли ыраҫсенче социаллă инфратытăмпа ҫыхăннă услови туса парассипе те проектсем палăртнă. Вёсем пурнăҫа көресчө. Ҫапла, кăҫал Шупашкар районёнчи ҫёньял ял тăрăхён территорийөнче автосұл тума тёллөвлө лартнă. Патăрьел районёнчи Шăнкăртам салинче вара маларах пусланă сұл строительствине тата ёҫмелли шывпа тивёҫтерессипе ҫыхăннă ёҫе вёҫлемелле.

Сергей Владимирович тин ҫөҫ ёҫе пуҫанакан фермерсене пулăшассипе тата ҫемье фермисене аталантарассипе ҫыхăннă программасем республикара мөнле пурнăҫланнипе те паллаштарнă. Фермер хуҫалăхёсен шучө ўсет, ытларах чухне вёсем килти хушма хуҫалăх никёсө ҫинче йёркеленеҫҫө.

Юлашки таватă сұлта патшалăхн тёллөвлө программисен пулăшăвөпе ёҫе пуҫанакан 169 фермер тата 19 ҫемье ферми уса курнă.

Фермер

Тәрәшсан ту сінче те тула үсет

ИКЕ ХУТЛА КАПМАР СҮРТПА ЮНАШАР СИМЕС КУРАК СИНЧЕ УРХАМАХ СҮРЕТ. ХУШМА ХУСАЛАХ УРАМ ВЕҖЕНЧЕ ВЫРНАСНА МАЙ ВЫЛЬАХ-ЧЕРЛЕХЕ СҮРЕМЕ ИРЕКЛЕ.

Чун киленёв

– Кунта лаша кәна, өне выльах атте-аннен хушма хусаләхенче, – терә Канаш районенчи Тәрәри Татьяна Захарова. – Лашасене ачаранах юратна. Вёсене утланса чупни асрах-ха. Халә ачасем хаваспах ярәнасә. Хусаләхра лашасемпе усә куратпәр. Чапах урхасемне чи малтан чун киленёвешән, сак чөрчунсене ытарайманран тытатпәр.

Чапла сурт-йёре иртнә сулах пурәнма куәнә вёсем. Унта хулар ирләх йәлтәх пур: газ, ашә шыв, канализаци. Пурә 300 таваткал метр йышанат вәл. Семьере үсенкөн виҗә шәпәрлан валли вырән туллиех. Пёрремөш хутәнчех гараж та тунә. Чән та, тул енчен өссене вёслеймен-ха. Кәсал аңа йөркенә кертөсешән. Кермене хәпартма «Самрәк сөмье» программәпа субсиди илнә.

– Мөншән таван ялтах, Аччарах, сурт саварас темерер? – ыйтатпәр унран.

– Сурт саварма сөр илес умән таста та ситсе пәхрәмәр. Чапах чи малтан ачасем пири шутламалла. Вёсене аталанма, вёренме условисем пулчәр. Тәрәри сөнә урам уйрәмах кәмәла кайрә: ас-

фальт сул, газ юнашар. Пёр урамра кәна сула ситмен 13 ача. Апла пирәннисене те кичем пулмә. Сынсем тарават, пёр-пёрне тёл пулсан яланах сывләх сунатпәр.

– Хула сүнни пулнә май ялах чун туртатчә. Ирәклә, ләпкә вырән-та пурәнма өмөтленеттәм. Семье саварна хысән хулар и хваттере сутса яла кусрәм, мәшәрпа фермер өснә күлентәм, – пөлтерчә Сергей Захаров.

Сәмах май, унччен Татьяна Канашра водитель-инструкторта өсләнә. Пулас мәшәрне те өсрә тёл пулнә. Водителе вёренекен каччә

хөр-инструктор патне лекнә. Йөкөт водитель правине илсен те пикене куран вёсертмен, сөмье саварна.

Аруан әрәва

Ачча ялә аякра вырнаснә пулин те, Захаровсем кулленех сула тухасә. Ара, кунта вёсен фермер хусаләхә-сөке. Вунә ытла өнәне ашә-амәшән киләнче тытасә. Халә су күнөсенче выльах-чөрлөх уләхра, симес курак сінче. Самрәк сөмье ашә-амәшән өснә малалла тәсәтә темелле. Вәрәпа Василий Григорьевсем хушма хусаләхра выльах-чөрлөх йышлә усранә, 3-4 өне тытнә. Хастар хөрә

те вёсенчен юлас темен, фермер хусаләхә йөркенә. «Фермер өснә пуәнәкан» патшаләх программипе 1 млн та 200 пин тенкөлөх гранта илме тивөснә.

– Выльах ачә хәтөрлеме техника сителөкөх, сөр те 110 гектар, – каласа парать фермер.

Паллах, хушма хусаләхра ун чулхә выльах-чөрлөх тытаймән. Пахчара та ферма туса лартаймән. Семье панкрута тухна «Родник» хусаләхән пысак складне туяннә. Пәхса тәманнипе вәл самай юхән-ма өлкөрнә. Тимөр сивитти те ун-тан-кунтан шәтнә. Халә аңа склад

вырәнне усә курассә.

– Уқсана ферма тумә, техника сөнөтме ярасшән. Склада юсасан тырә, выльах ачә упрама пулат. Аякка кайса та суремелле мар, – пөлтерет шухәш-тёллөвнө фермер. – Сутә кертмелле, шыв валли сәл чавмалла.

Хусаләх йөркелеме шәпах меллә вырән. Юнашарах тахәр сул иртет. Выльах-чөрлөхө суретме те ирәклә. 34 гектар лаптәка кәтү суретме уйәрәшән. Ёнесене электрөкөтүсө (выльах суретекен вырәна электрөпәралук карса вәйсәр ток яни) хуралласшән. Аңа вырән-тан вырәна кусарма та меллә.

Халәлөхө хусаләхра сөмьепөх өлкөрсө пырассә. Сөнә ферма хута кайсан ял сүннисене те өсә явәстарасшән.

– Лайәх тупәш илес тесен өне йышлә усрамалла. Унсәрән тәрәшнин усси сахал, – терә маттур хөрәрәм.

Самрәк сөмье төпрөнчөкөсене те ачаранах өсә явәстарма тәрәшәт. Йывәр лава пөрле туртма та сәмәлрах сав.

Лашине кура тихи тенә. Апла фермер хусаләхә малашне те әруран әрәва кусса аталанса пырә.

Сын аллинчи кукаль тутләрах

Түпене ир-ирех хура пөлөтсем карса илчә. Сумәр пәт-пәт тумласа та илчә.

– Эсир пирән тәрәха сөмәр хәваласа килтәр пулас, – шүтлесе кәтсе илчәс Патәрел тәрәхәнчә.

СЕМЙИПЕХ ПЁР ТУРТАРА

Июнь уйәхәнчә ку тәрәхра сумәр үкменпе пөрех. Сил хытәрах вёрсен уйсенче тусан пөлөт пек сөкленет. Сакә сөр өсчөнөсене хәратат, пәшәрхантарат: капла тухәс илсе пулө-и?

– Вырән вырәнпа сукалат-ха, анчах пирән пата ситеймест вәл, – терә «Корма» пөрлешүн ертүси Иван Владимиров. – Юрат, лаптәка шәваратпәр. Унсәрән сөвок сухан та шәтә тухмөччә.

5 гектар йышанат вәл. Кәсал сөр типме пусласанах шәварма тытәннә – вәрләха шәтә тухма нүрөк кирлә сав. Лаптәка өлкөх пек сүлтен сирлөтмөсчә. Сөнә мелпе, шыва тумлатса шәварасчә.

Пысак лаптәка сынсем сумкурәкран тасатасчә.

– Гербицид туянса тәкакланас темерөмөр. Малтан хут 60-70-е яхән сын сумлама тухрә. Халә 15-16 кәна. Ёсә килес текен нумай, анчах урәх йышәнмастпәр, – каласа парать ертүсә.

Хөрхөненчә хөрлө йытә ситтенә. Уқса перекетлеме хәтланни хакла ларнә. Сумкурәка катмакпа тасатнә май сынсем шыв шлангөсене лектерсе юрәхсәра кәларнә. Вёсене уләштарма сахал мар тәкакланнә. Ёслөкөнсене аякри ялсөнчен техникапа турттаринне, күнне икә хут апат ситеринне тата 700-шер тенкә түленине шута илсен тәкак татах үсет.

– Сакна сөмласа тухсан лаптәка тек кертмөспөр, – терә Иван Владимиров.

– Халәхи вәхәтра сөвок лартни тупәшлә-и? – кәсәкланатпәр эфир.

– Лайәх өслөсен пөр гектаран 200-250 центнер тухәс илме пулат. Кәсал ытти пахчәсимөсө перлөх сөвок та хакланса кайрә. Суркунне акә Патәреләнчи пасарта килограмм 100 тенкә ситрә. Эфир вара аңа Красноярск, Волгоград, Ростов тәрәхөсене асататпәр. Туса илни сутәнсах тәрәт.

Хусаләхән усә куракан сөр 390 гектар. Пөрчөллә тата пәрса йышши културәсем, выльах ачә туса илесчә. 40 пүс өне. «Унән йышне үстөрмелле те, анчах условисем йывәртарәх. Сөр сителөксөр», – терә ертүсә.

Темисө сул каяллах вырәнти хусаләх панкрута тухсан Иван Владимиров унән сөрөсене, пурләхне илсе тепөр хут өслөттерсө ярас шухәшлә та пулнә-ха. Анчах лава пөччен туртма вәй ситереймессө аңланса шухәша пәрәхәсләнә.

– Вывәләм юриста вёренөтчә. Савәнпа пөчөк хусаләхпәх өслөме шутларәм. Андрей диплом илнә хысән хула пурнәсә килөшменнипе таван тәрәха таврәнса пөрлө өслөме кәмәл турә. Ирина хөрөм те кунтах тәрәшәт. Халә уй-хирте ыттисемпе сумкурәк сумлат, – тёллөсө кәтартрә сынсем өнне арсын. – Семьепөх пөр лава туртасса пөлнә пулсан вырәнти арканнә хусаләха хәрәмасәрах хам сине илеттәм. Шел, чавса сывәх та сыртаймән. Халә мөн пуррипе сырлахма тивет.

ЯНТТИНЕ КУС ХЫВСАН

Сөр ыйтәвө өлкөрөнөх сәпәстарнә. «Корма» пөрлөшөвө те паян канәс памасть вәл. Унән усә куракан сөр 500 гектар ытла. Сав шутра харпәрләхра 100 гектар, ытти – арендәра. Шел, пуләхлә сөр лаптәкә сахалланса пырат. Пөрлөшү Туса ял тәрәхәнчә пурәнәкансен сөрне арендәна илнә.

– Темисө сул усә курмасәр выртнә сөр юхәнса кайнәччә. 2013 сүлта ял пухәвөнчә аңа пилөк сула арендәна илме килөшрөмөр. 85 гектара йөркенә кертме уқса, вәй-хал самай кирлө пулчә. Сөремленсө хытса ларнә лаптәкра техника та ванат. Кәсал сурхи тула акасшәнччә, анчах ял сыннисем чөрөлсө тәчөс тейнә, пай сөрөсем пири асаилчә. Ял тәрәхөпө, пирөнне каласмасәр-ыйтмасәр эфир акма хәтөрленә лаптәкра сөр пайлама тытәннә. Мөншөн вёсем хусасәр выртәкәнинне мар, пөрлөшөвөнне кус хывнә? Ун пеккисем те пайтах-сөке. Нушаланса йөркенә кертнә лаптәкра тухәс илсе курайманни чөрөне ыраттарат, – пәшәрханса пөлтерчә Иван Петрович. – Ситменнинне арендәна илнә вәхәт та тухман.

Сын аллинчи кукаль тутләрах тенә. Пөрлөшүн 70 гектарне харпәрләха кусарнә хысән хәшө-пөри унта пырса та курман темелле. Вёсене тепөр хут сумкурәк пусса илме тытәннә. Хусаләх та Вәтаел сывәхәнчә пайлаймасәр юлнә 15 гектарөпө усә кураймасть.

– Уншән техника хәвалама тәкаклә. Унсәр пусне эфир акса хәварсан сынсем аңа та кус хывөс. Янтти астарат сав. Сын өслөнинне аякран пәхса тәма сәмәл. Пөрне кура тепри пай сөрне илет, анчах вәй-хал ситсе пыманнипе икө-виҗә сүлтан ө маларах ун сине алә сулат. Халә өлкөх мар, күршө-арша шанса лараймән. Хавән техника пулмасан сөр өснө туса пыма кансөр, – терә Иван Владимиров. – Эфир вёсен сөрөпө усә курнәшән налук түленә, сынсемпө чөртәварпа татәлнә. Кун пек лару-тәрәва районти «Звезда», «Исток» тата ытти хусаләхем көрсө үкрөс: сукаласа акнә уйсене сынсем хөрсөх пайласчә. Эфир халәха хирөс мар, анчах сакә пәшәрхантарат: мөншөн пай сөрөсене пөр вырәнта, ирәклә уйра уйәрмалла мар? Мөншөн сукаласа акнә лаптәка унтан-кунтан «вакламалла»? Касәк-көсөк юлнә сөрте эфир те өслөместпөр. Кашни өсөн йөрки пулмалла. Хусаләх ертүсисен, уйрәм сынсен, сөр чиккинне паләртәкансен ыйтәва пөрлө татса памалла. Шел, пирөн тәрәхра ун пек йөрке сук.

Чун ыратәвнө усса панә май өртүсә түпене карса илнә хура пөлөтө сәнарә. Көтти калөх харәма кайрә. Сөмәр пәт-пәт үккелөнә хысән пөлөтсем сирөлме тытәнчөс. «Тусана та пусараймарә», – хаш сывларө Иван Петрович. Пәрәхсөнчөн вара шыв шапәртатса юхрө. Типме өлкөрнә сөр аңа антәхса сәтрә.

Кәларәма Лариса Никитина хәтөрленә. Автор сәнүкерчөкөсө.

Асран тухмасть атте...

Вәхәт сисәнмесёр иртет. Пурәннә пулсан юратнә атте кәҫал 79 сул тултармаллаччө. Шел, йывәр чир аһа пиртен вәхәтсәр уйәрчө. Апла пулин те унән сәнарә пирән чөресенче яланлахах упранать.

Борис Гаврилович Кошкин Патәрйел районәнчи Нәрваш Шәхаль яләнче хресчен ҫемийнче ҫуралнә. «Труд» колхозра 50 сула яхән төрлө ёҫре тәрәшнә: бригадирта, ферма заведующийәнче, председатель сүмәнче, партком секретарәнче, профком председателәнче. Пур ёҫе те йөркелеме, ҫынсемпе пёр чөлхе тупма пелетчө ҫывах ҫыннәмәр.

Унән ачаләхө йывәр килнө. Вәрҫә ҫулөсем, ун хыҫҫәнхи нушалла пурнәҫ, пөчөклех ёҫе күләнни унән асәнчен тухмастчөҫ. ҫак вәхәтсене вәл час-час аса-

илетчө. 1946 султа, атте вуннәра чухне, унән ёҫ кенекинче 91 кун паләртнә. Хакла ҫыннәмәр ытти ача пекех колхозра вәкәрпа келте турттарнә, вәрмантан бутшанкә күнө, ҫумкурәк ҫумланә. Хырәмне тәронтарас тесе хир тәрәх крахмал пуҫтарнә, кәмпа-ҫырла пухма вәрмана чупнә.

1955 султа вәл Хөрлө ҫар ретне тәнә. Новороссийск хулинче тральщиксен дивизийәнче гидроакустик пулса 5 сул хөсметре пулнә. Тәван ҫөршывән Аслә вәрҫи вәхәтәнче Хура тинөсре лартнә минәсене тасатнә вөсем. Хәйән тивөҫне чыслән пурнәҫланнән аттене икө хутчен черетсөр канәва янә, Хисеп хөҫөсемпе чысләнә. Чи кирли – минәсем тасатас ёҫе явәҫнәннән вәрҫа хутшәннә ветеран статусне илни.

Салтакран таврәнсан Борис Гаврилович

Вәрманхөрри Шәхаль хөрөпе Антонина Ильинапа ҫемье ҫавәрнә. Вөсем пире, 4 ачине, пурнәҫ сулө сине тәрәтнә.

Ялхуҫаләхөнче нумай сул түрө кәмәлпа ёҫленөшөн аттене төрлө Тав хөҫөпе хавхалантарнә. Вәл ҫавән пекех «Труд» хуҫаләхән тава тивөҫлө колхозникө» ята тивөҫнө.

Унән тавракурәмө ялйыша төлөнеретчө. Пурипе те пулпеме кәмәллатчө: ваттветтипе чөлхе тупатчө. Общество ёҫне те хастар хутшәнәтчө: вәл халәх сүчөн заседателө, вәрҫәпа ёҫ ветеранөсен канашөн ертүҫи пулнә. Районта тухса тәрәкан «Авангард» хаҫата та час-часах ҫыратчө. Унән материалөсене эфир типтерлөн упратпәр, вуласа килнетпөр. Хәйән өмөренче «Эфир пулнә, пур, пулатпәр» кенеkene кун ҫути

кәтартрө. Атте унта йәх-несөлә, тус-тәванө ҫинчен ҫырна. ҫавән пекех «Колхозән утса тухнә сул-йөрө», «Тәван яләм, савнә яләм – Нәрваш Шәхаль», «Ялта та, вәрҫә хирәнче те вөсем Аслә ҫөнтөрөве ҫывхартнә», «Пөрле үснө тантәшсөм», «Ял пурнәҫө, унән ятлә-сумлә ҫыннисөм» ярәмсем вырән тупнә кенеке.

ҫемьере те кәмәллә, ыра ҫын пулнә атте. Пире нихәсан та сивө сәмах каласа күрентермен. ҫынна хисөпеме, сәпайлә пулма, ёҫе юратма вөрентетчө. Эфир, ачисөм, хамәра лайәх воспитани, пөлү парса ҫын тунәшән, пурнәҫән аңлә сулө сине тухма пуләннәннән атте-аннене пуҫ таятпәр. Аттен ҫутә сәнарө яланах куҫ умөнче.

Лариса ВАСИЛЬЕВА.
Красноармейски районө.

Тәван ҫөре юратса

Николай Михалуков ҫуралнә Патәрйел районәнчи Аслә Арапуҫ ялө питө хитре вырәнә ларать. Аһа икө енчен хыр вәрманө ҫупәрлать, юнашарах Пәла шывө юкса иртет. ҫуллахи шәрәх вәхәтра таврана сиплө хыр шәрши сарәлать.

Михалуковсен киләнче халхи вәхәтра Микулайән аслә аппәшө Нина пурәнәт. Унччен маларах ку вырәнәтә пөчөк кәна ҫурт пулнә. Унта Алексей Григорьевичпа Агриппина Андреевна тата вөсен пилөк ачи кун кунланә. Аслә хөрө, Нина, 1941 султа ҫуралнә. Часах кил хуҫине фронта кайма ят тухнә. Мәшәрө, ялти ытти хөрарәм пекех, колхозра ёҫленө, пөчөк хөрне пәхнә.

Госпитальте сипленнө хыҫҫән Алексей яла таврәннә, килти хуҫаләха йөркене көртес тесе тәрәшнә. ҫөр ёҫөнче вай хунә, выльәх-чөрлөх усранә. Туслә ҫемьере ачасөм хушәнсах пынә. 1950 султа Микулай ҫуралнә. Аслисөм колхозра вай хунә, ачисөне те пөчөклех ёҫе юратма хәнәхтарнә. Хәйән ачаләхөпе ҫамрәкләхне Микулай әшшән асаилет. Толя пиччөшөпе вөсем пулла ҫүреме кәмәлләнә. Унтан пөрре те пушә аләпа таврәнман. Каҫсөрен юлташөсемпе вьртмана кайнисөм те асрах. Йышпа пөрле кәвайт чөртни, унта пөҫөренө ҫөрүминне ативни, малашләх пирки өмөтленни, тупери ҫәлтәрсөне тупмалла выляни...

Шкулта вөрөннө вәхәтра каникул күнөсенче колхозра ёҫленө, комбайн та ҫүретнө.

1968 султа аһа ҫара илнө. Шәпа ҫамрәка Казакстана – Байконура – илсө ҫитернө.

– Эфир Совет ҫөршывөн историйәнче ыра пуләмсемпе паләрса юлнә вырәнә лекрөмөр. Кунта пирәншөн пурте илөртүлөччө. Вөҫөхөрисөр ҫөҫөнхир. Пөр йывәҫ та, төм те сук

Тюльпансем ҫөҫө ҫурнә вәхәт калама ҫук хитре. Эфир хамәра ҫав ҫөр ҫинче хавхалануллә тюттәмәр. Байконур вәл – хәй уйрәм вырән. Унта усләха вөҫтерсе яракан кашни ракета мәнасләх туйәмө ҫуратать, – асаилет иртнө кунсөне Микулай.

Вәл инҫөте вөҫөкөн ракетәсөне асәрхаса тәрәкан ҫарта механик пулса хөсметре тәнә. ҫавнашкәл черетлө ракетәна вөҫтерме хатөрленө вәхәтра Микулай хәй яваллә шутланакан участокра шөвө кислород сәрхәннине асәрханә. ҫакән ҫинчен сийөнчех аслисөне раципе пөлтернө. Стартә парәхәҫланә, ракетәна таләкран кәна вөҫтерсе янә. Чәваш ачин тимлөхне пула пысәк аварие сирсе яма пултарнә. Аслә командовани Николай Михалуков рядовая тав тунә.

Пурнәҫра кашниех хәйән ҫулне суйласа илет. Ачаранах шофер пулма өмөтленнөскө, 1970 султа ҫартан таврәнсан Микулай Шупашкарти автошула вөрөнме көрет. Ка-ярах вәл ҫөрпүри техникумра механик професине алла илет, аңлә профиллө специалист пулса тәрәт. Вәл төп механикра та ёҫленө, производствәна та ертсе пынә. Хәйшөн кәна мар, самаях пысәк ёҫ коллективөшөн яваллә пулнә.

Николай Михалуков савнә мәшәрөпе икө ывәл пәхса ситөтернө: Алексейпе Александр, Егор ятлә мәнүкө те пур.

ҫулсөне парәнма шухәшламасть вәл: сывә пурнәҫ йөркинне кәмәллаканскөр йөлтөрпе те чупать, коньки сине те тәрәт.

Чун тупнә йәпану та пур – баян калама хәнәхәт. Шухәшланине пурнәҫлатех вәл. Каләпәр, Алькөшре ҫурт лартма паләртнә – өмөте чәна ҫавәрнә. Виҫө хутлә кермен ҫөклесе лартнә. Пултаруләхө, ахәртнөх, кукашөнчен юлнә-тәр. Аһа хәй вәхәтәнче кулак тесе айәпланә, ҫөпөре янә.

Тәван тәрәха та манмасть пултаруллә арсын. Унта час-часах кайса ҫүрет. Юлашкит хут пулнә вәхәтра ҫав хитре тәрәхра, Пәла хөрринче, улма-ҫырла сачө ёрчетөс өмөтпе хавхаланнә. ҫавна май ҫөр лаптәкө туюнасипирки те калаҫса татәлнә.

Төпөр өмөчө – ывәлөсемпе пөрле Байконура ситөс килесси. Асран тухман вырәнсөне, тюльпанпа витөненө вөҫсөр-хөрсөр ҫөҫөнхире төпөр хут кураҫ килет унән.

Людмила КУТЬИНА.
Патәрйел районө.

Ватләх куҫран пәхсан

Ял урамөнче пирән ҫурт кәна ларать. Ыттисөн пушарта ҫунса келленнө. Пушанса юлнә урамра хамәрән та пурәнәс килмөст. Тем пек тухса кайәттәмәр, анчах кам патне? Никам та ҫук пирөн: ача-пәча та, пулашакан ҫывах ҫынсем те. Хамәр пек ёҫкөпе алхасман, йөркеллө ҫын тупәнсан савәннә пуләттәмәр. Турә парө-ши пире? Тәләх ачасөне усрава илөҫсө. Ватә ҫынсөне пулашакан тупма пулө-ши? Пурте вөсөне пулөччө, пүрт-ҫурт та. Пирөнпе ҫыхәнәсса чәтәмсәррән көтетпөр.

Телефон: 8-927-846-95-62 Егор.

Лашасәр юлмәпәр-ши?

Лашана паян пурнәҫран мотоблок хөсөсө кәларать. Ут көтөвө пөтнөрен урам хушшинче те пилөк таран курәк ешерет. ҫырма-ҫатра пирки вара калама та кирлө мар. Вәрманта та утма май ҫук.

Вут-шанкә та паянхи пек ура айөнче йәваланса вьртман. Халө вәл никама та кирлө мар. Аһа ял ҫынни мунча валли ҫөҫ хатөрлет. Ватә Пукашра хәй вәхәтәнче вунә лаша тытнә килсөнче. Паян Виталий Пырковпа Эдик Фандеевән кәна. Малти Пукашра вара Федор Антиповән ҫөҫ. Хуракассинчи ёҫ ветеранө Николай Шувалов та лаша кәмәллать.

Өне, сурәх усракан та чакса пырать. ҫамрәксем ёҫ ҫуккипе хуланалла талпәнаҫсө: Мускава, Чулхулана, Хусана... Ватәсен выльәх усрама вай-хал ситмөст. ҫавәнпа вөсем хәнәхнә ёҫе парәхәҫсө.

Анатолий МАКСИМОВ.
Сөнтөрвәрри районө, Услә Пукаш ялө.

АСӘРХАНӘР

Инкеклө кун

Шәрәх ҫанталәкән юлашки күнө, июнөн 28-мөшө, республикара ултә ҫын пурнәҫне татрө.

Хөртсе пәхакан хөвел ир-ирех ваттветтинне, вайпиттинне шыв хөррине кәчәк туртрө. Шел, Шупашкар, ҫөнө Шупашкар, Канаш хулисөмпе Канаш, Хөрлө Чутай, Муркаш районөсенче хәшө-пөри шыв ытәмөнчен тухаймарө.

Муркаш районәнчи Патакассинчи 42 султи арсын кәнтәрлә, ентөшөсемпе пырне хаяр шөвөкпе чүхөнө хыҫҫән, шыва көрсө уҫалма шухәшланә. Анчах хөрөнкө арсын ишсе тухайман, путнә. Сәмах май, вәл көнө ҫөрте пөве 10 метр тарәнәш пулнә.

Канаш ҫывәхөнчи пөверен те ҫак кун 45 султи арсын виллине туртса кәларнә. Вәл хөртсе пәхакан хөвелрен шывра ҫәләнма

хәтланнә. ҫәмәл машинипех ҫыран хөрне вөҫтерсе ҫитнө. Кунта шыва көме ятарлә вырән та ҫук, анчах ҫывәхри ялсөнче пурәнәкансөне ҫакә хәрәтман. Иртен пуҫласа каҫчөнөх ҫынсем пөве хөрринчен татәлма пөлмен. Шел, ҫәмәлттайләх, асәрханусәрләх хәрушә инкекпе вөҫленнө.

Каҫ өнне путакансен хисөпө татах үснө. Шупашкарти «Байконур» микрорайонта юлташөсен куҫө умөнчөх 30 султи арсын шыва анса кайнә. Куракансем каланә тәрәх – үсөр ҫамрәк ҫыранран пөвене сикнө те ҫухалнә. Унән үтне ҫәлавәҫсем тупнә. Хөрлө Чутай районәнчи Анат ҫөрпүкассинче вара 44 султи арсын пурнәҫө татәлнә. Вәл та эрех ёҫө хәйюлләннә хыҫҫән шыва көнө.

ҫөнө Шупашкарта 30 султи арсын Атәла парәнтарма хәтланни кәләхах пулнә. ҫыранран 10 метр шалалла ишсөн вайө пөтнине путнә. ҫыран хөрринче сәнәса тәрә-

кансем те аһа ҫәлайман. Вәхәтра пулашу ҫитөйменнипе унән пурнәҫө синкөрлө татәлнә.

Ятарлә вырәнәтә шыва көмөнни, эрех ёҫни ҫынна ҫәләнма чәрмантарать.

Төпөр кунне, июнөн 29-мөшөнчө, ҫанталәк уҫарах тәнинне пәхмасөр хөрөнкө арсынсем каллех шыва көме утнә. Вәрнар, Муркаш районөсенче ҫак сәлтавпа икө арсын путнә.

Инкек ача-пәчапа та сиксе тухма пултарать. Шыва көме кайсан уйрәмах асәрхануллә пулмалла, аслисөн вөсөне куҫран вөҫөртмөлле мар. Хәрушәрләх йөркинне пәхәнмалла, ачасөне ятарлә вырәнәтә кәна көме ирөк памалла. Юнашар яланах аслисөм пулмалла. Вөсөне пөчөкренөх ишме вөрөнтни те пөлтерөшлө. Инкекө 3-13 султи ачасөм тата ялта пурәнәкансем ытларах ҫакланаҫсө. Кунта вөсем час-часах ирөкре,

пөве хөрринче хәйсем төллөнөх ҫүрөҫсө. Анчах ишме пөлменнипе путаҫсө. Ашшө-амәшөпе шыв хөррине канма каякансем те инкекө көрсө үкөҫсө.

Нумай пулмасть Шупашкарти 8 султи хөрачан пурнәҫө шывра татәлнә. Шәрәх кун вәл амәшөпе тата 9 султи пиччөшөпе Атәл хөррине аннә. Амәшө ҫыран хөрринче каннә хушәра хөрачапа арсын ача шыва көнө. Көҫөх пиччөшө йәмәкне куҫран ҫухатнә та амәшө патне чупнә. Шел, аһа ҫәлма май килмен. ҫәлавәҫсөм унән үтне кайран кәна тупнә.

ҫулталәк пуҫланнәнранпа республикара 23 ҫын путса вилнө. Шыв ҫәмәлттайләха каҫармасть. Эрех ёҫсө пөвөре уҫәлма хәтланни, тимсөрлөх вун-вун ҫын пурнәҫне татать. ҫавәнпа пөлмен вырәнәтә, ситменнине үсөрлө, шыва көме юрамта.

Л. АЛА.

20 пин тенке кам тивёсет?

? Нумай пулмасть амашён капиталён шутёнчен пёр хут тўлев, 20 пин тенкё, парасё тенине илтрём. Тёрёсех-ши сас-хура?

Анна САВЕЛЬЕВА.
Элэк районё.

РФ Пенси фончён Чаваш Енри уйрәмёнчен пёлтернё тәрәх – 2015 султа амашён капиталён шутёнчен пёр хут тўлев – 20 пин тенкё – пама пусланә ёнтё. Уқсапа сёмье хайне пёлнё пек усә курма пултарать. Чи малтан а́на республика́ра май уйа́хёнчех ы́йтса сы́рнә 5,5 пин сёмье тивёсё. РФ Пенси фончён республика́ри уйрәмёнчен пёлтернё тәрәх – сак төллевле илекенсен счечё сине пётёмпе 109 млн тенкё ку́сарса парасё. Ачалла́ сёмьесем ы́тларах 20-шер пин тенкё илесё. Амашён капиталне пурәнмалли сурт-йёре лайахлатма, ачисене вёрентме такакпанә хысқан ю́лнә уқсаран тивекен тўлев хисепё пёчкрех.

Сёршывра пёр хутчен паракан тўлеве илме майән 5-мёшёнчех заявлени йышанма тытәннә. Ыйтәва пәхса тухнә хысқан икё уйа́х иртиччен (заявлени панә кунран шутласа) уқсана счөт сине ку́сарса парасё. Енчен а́на памасан кун пирки сы́рса пёлтерёсё. Амашён капиталёпе туллин усә курнә пулсан, сертификат ху́си Ра́ссейре пурәнмасан, ашшё-амашён правинчен чакарсан, ачана хирёсле преступлени тусан уқса тивмест.

Патшаләх пулашәвне илме 2016 сулхи март уйа́хё вёслениччен РФ Пенси фончён вырәнти органне е нумай төллевлө центрсене (МФЦ) ы́йтса сы́рмалла.

Пёр хут паракан тўлеве 2015 сулхи декабрён 31-мёшёччен амашён капиталён сертификатне тивёснө тата капиталпа туллин усә курман сёмьесем илёс. 20 пин тенке е унран пёчкрех хисепе вёсем ача ми́сө су́ла ситтине пәхмасәр тивёсёс.

Заявлени бланкё Ра́ссей Пенси фончён официаллә сайтёнче, «Регионра пурәнакансем валли информация» уйрәмра пур. Унта СНИЛС номерне, амашён капиталён сертификат номерне, серине кәтартмалла. Пёрле паспорт, счөт реквизичё пирки банк панә справка кирлө.

Хушма тўлев

Пенси сүмне социаллә тўлеве кама парасё-ши? Сакән пирки төплёнрех пелесчө.

М. МИХАЙЛОВА, пенсионер.
Муркаш районё.

Пенси сүмне социаллә тўлев пани – пенсионера регионра пурәнма кирлө чи пёчөк ви́сене сити ху́сша тўлени. А́на ё́сlemeн, пётёмёшле тупаш шайё пёчкрех пенсионерсене парасё. Социаллә тўлев икё төрлө пулать.

1. Федерацин – пурәнма кирлө чи пёчөк ви́сө федераци шайёнчи кәтартуран пёчкрех пулсан регионра пурәнма кан пенсионерсене тивет. А́на РФ Пенси фондёнчен тўлесчө.

2. Регионри – пурәнма кирлө чи пёчөк ви́сө федерацирен те пы́сәкрах регионра пурәнмакан ватәсене лекет. Тўлеве социаллә ху́тлөх органёсем парасё.

Енчен эсир пенсие 2010 сулхи январён 1-мёшөччен тухнә пулсан нимён те тумалла мар. Сак вәхәт хысқан тивёслө канәва тухнисем пенсипе пёрлех социаллә тўлев пама та ы́йтса сы́расчө. Пурәнма кирлө чи пёчөк ви́сө шайне Пенси фондёнче пёлмелле.

ВЫЛЬАХ-ЧЁРЛӨХ

Путекпе савантартәр

? Пёрремёш сул качака туянтәмәр. Сәмрәк-ха вәл. А́на хәсан пётёлентерсен аван-ши? Йёркеллө пәранласа пире путекпе савантартәр тетпёр, сөтне те ы́тларах суса илесчөн.

Качака усракансен шухәшөпе вильа́ха февраль-март уйа́хёсенче пётёлентерни меллө. Сирён качака сәмрәк пулнине шу́та илсен а́на 1-1,5 сул тултарнә вәхәтра пётёлентерсен аван. Капла вәл лайа́х пәранлас шанәс пы́сәк. 5 уйа́ха я́хән качака пётё сүрет. А́на пу́сласа усратәр пулсан сәкна асра ты́тәр:

1. Су́лталәк тултарман вильа́ха пётёлентерме кирлө мар.

2. Пәранлас умён хәшпёр чухне качака сәв-сәвах сөт нумай антарать. Сәвә́нпа икё эрне (теприсем уйа́х маларах) малтан сайра сәвасчө. Тёслөхрен, пёр таләкра сәвасчө те тепринче канасчө. Ун хысқан кәшт суса илесчө, икё кун сума́счө. Пәранличенех са́пла тәвасчө.

3. Пәранлас умён качакана пёччен хәвармалла. Ы́тларах чухне ё́с-пу́с сын хутшә́нмасәра пулса иртет. Енчен те вәра́х пәранласан ветеринара чөнёр.

Хыра́мләхри сә́мха

? Йышлә сура́х усракансенчен сә́мха чирё сиччен пёрре мар илтме тўр килнөччө. Сыва́х вәхәтра хамәр та фермер ху́саләхө йёркелесчөн, сура́х йы́шне у́стересчөн. Сәв чир сиччен төплёнрех каласа парайма́р-ши?

Михаил ШАКИН. Вәрнар районё.

Тёрёсипе ку чире безоар чулө те́счө. Чә́млакан вильа́хән (сәв шу́тра лашан та) хыра́мләхөнче хы́тса ларнә вырән төл пулать. Безоар арпашәннә сү́с сә́мхине асаилтерет.

Вёсем вильа́х хыра́мләхөнче минералсен ылмашәвө пәсәлсан, кё́сөт-терекен чир аптәратсан йёркеленесчө. Кун пек чухне сә́м пите вә́йлә тәкәнәт,

4. Пәранлама тапратнә чухне пётё вильа́хән шыв анать (кәна эсир асә́рхамасан та пултаратәр), силли вә́йлә тәртанать, качака канә́сәрланать, ма́кәрать.

5. Икё сөхет иртсен путек сура́лать, кәшт вәхәтран унән кё́пи (планцета) тухать. Сәк саманта ку́сран ан вёсөртёр, мёншөн төсен качака икё е ви́сө путек пәранласа пама пултарать.

ПАХЧИ-ПАХЧИ

Мёнле чөрчун-ши?

? «Хресчен сасси» ха́сата чылай ху́шә сы́рәнса илетөп. Усә́ллә сөнү́семпе сөнө хыпарсемшён, пире, ватә сы́нсене савантарнәшән тав тәватәп. Сирён пата чун ыратнипе, куля́ннипе сы́ратәп.

Пирёнпе юнашарах – шыв, ула́х, вәрман. Кәшлөкан чөрчун иртнө су́лхи кёркунне пирён ху́саләха тапәнчө. А́стан килсе кё́чө вәл, пёлместпёр. Анкартинче кәшласа пә́хман пахчә́симёс хәвармарё. Хёлле вара сарай сичи у́тта арпа пек вётөтрё. Халё пахчара алхасать. Ура пу́ссан сёр лә́шт анса кая́т. Тёллөн-тёллөн та́прана сү́лелле ма́кәртса кәларать. Сёр айёпе пы́сәк канав туса хәварать. Кушак пёрне ты́тнә та тирне сими́н. Хыра́м айё сарәрах төслө, сә́мө ма́мак пек. Мёнле хә́тәлмалла-ши унран? Ка́пла пире пахчә́симёсёр хәварать.

Андрей ИВАНОВ. Пәрачкав районё, Кожевенное сали.

Хисеплө Андрей Иванович! Сы́рса кәтартнә тәрәх – сирён пахчана сёр йёкеху́ри пы́рса кёнө. Вә́л уй шә́шйёпе танлаштарсан самай пы́сәк, пёвө 25 сантиметра ситет, сәв шу́тра ху́ри – 6-13 см. Пахчана, уй-хире, ула́ха сәратса хәварасипе а́на ситекен сук-та́р.

Сёр йёкеху́ри шыв хёрринче (лайа́х ишет, апат шы́раса чә́мать), сёр ә́шёнче, сарайра та пурәнәт. Кәшлөкан чөрчун төрлө төслө пулать: ху́ра, сә́рә-хә́мәр, хә́мәр-ху́ра тата ы́тти те. Вә́л вә́рәпа кәна мар, ү́сен-та́ран тымарёпе, су́лсипе, ты-

марсими́сөпе та́ранать. Сәвән пекех йыва́с-сен – панулми, сёмөрт, хә́ва – тымарёсене уйра́мах килёштерет. Вә́л кәшланә пы́сәках мар йыва́ссем хә́вәрт ү́кесчө. Шыв-ра ү́сен-та́ран, пёчөк чөрчунсем (шә́ши, шапа, хурт-ка́пшанкә, пула́, рак тата ы́тти те) ситет.

Йёкеху́ре хә́й пурәнмакан шыв сы́вәхөнчи пахчара мёнпур сими́сө юрә́хсәра кәларать. Йә́вине сёр ә́шёнче тусан вара айән-сийён сәвә́рттарать. Сёр айёпе тем вә́рәмәш шә́тәк чавать. Юнашарах каю́ра пулсан йёкеху́ре вә́л чавнә шә́тәкпа усә кура́ть – ү́сен-та́ран тымарё патне хә́вәрттрах ситме. Пахчә́сөсем вара юрә́хсәра тухнә сими́счөн каю́рана я́тласчө. Анкартинче пачах урә́х чөрчун ху́саланнине пёлмесчө. Сёр йёкеху́рин ами су́лталәкра 5 хут, 2-8 су́ра таран сә́вә́рлама пултарать.

Эсир шыв, ула́х, вәрман хёрринче пурәннә май сирён пахчана сёр йёкеху́ри иленнө. Кәшлөкан чөрчун юхәннә лапта́ка кә́мәллать, торф, турат, тислөк купи айне пытанать. Унән йә́вине та́пра тө́мескипе танлаштарма май пур, анча́х вә́л лапта́крах. Тухса кёмелли вырә́на туратпа, сү́пө-

КАЙАК-КЁШЁК

Саралнин сәлтавө

? Пёлтёр пасарта туя́ннә чә́х чё́пписем саралса ю́лчөс. Тё́көсене туртса кә́ларса сими́е ты́тәнчөс. Мён амакё ку тесе ветеринартан ы́йтра́мәр та чирпе аптәра́нине каларё. Мён килёшмерё-ши вёсене?

Анастасия ЯКОВЛЕВА. Шә́мә́ршә́ районё.

Ку чир чә́х, кә́вакал, хур чё́пписен тө́л пулать. Ы́тларах чухне вёсене йыва́р условисенче усранипе сы́хәннә. Тё́слөхрен, хё́сөк те та́вәр вырә́на лексен, витере шә́рәх температура та́рсан, а́на усә́лтармасан, су́тә ситмесен е ы́тлашши пулсан чё́пписем тө́көсене туртма ты́тәна́счө. Мама́ка та́пәнакан кә́пшанкә, сә́вәс ерсен те чё́пписем са́пла хә́тланма пултарасчө.

ВУЛАКАН СӨНЕТ

Кә́ларса ы́вә́тиччен

Ку́ршө хам пекех чә́х йы́шлә усрать. Су́р-кунне пахча чавнә май ху́ме хёррине топина́м-бур кә́ларса ы́вә́тнине асә́рхарәм. Эпё сәк сими́сө пу́стартәм. Пёррехинче сәкна курсан топина́мбур мёншөн кирлө пу́лнине кә́сәкланчө. Эпё а́на хам пата хә́нана чө́нтөм. Ку́сө умөнче топина́мбура терка́па хы́рса вётөтрём, авә́ртнә ты́рәпа хутә́штартам та чә́хсене патәм. Лө́шсем туххә́мрах апат сине сиксе у́крөс. Ку́ршө пә́шә́рханчө, ара, сәк таранччен мён чухлө апа́та усә́сәр кә́ларса ы́вә́тнә-сөке вә́л.

Питё меллө

Пу́ртри стенасене шал енчен илемлетнө хы́сқан манән 30 см сарлака́ш пластик ю́лнәччө. А́на витери чә́х кашти айне хутәм. Питё меллө пу́лчө вә́л маншән. Ирхине сә́мә́лләнах илетөн те унта пу́старәннә кая́ша силлесе е хы́рса тасататән. Кирлө чухне су́сах илетөн. Ка́схине вырә́на хуратән. Капла вите урайё сахалрах вара́ланать, пә́чкә кёрпине те сайра ула́штармалла. Ю́сав е строительство хы́сқан ю́лнә поликарбонат тата́кө́семпе те усә́ курма юра́ть.

Елена ПАРЛОВА. Патә́рьел районё.

са́папа, су́лсәпа пы́тарать.

Мёнле хә́пмалла сә́тә́рсә́ран? Пахчана, вә́л чавнә вырә́на, капкән лартмалла. Тупнә йә́вана кә́штах чавасчө, капкән вырә́настарса сиелтен та́пра са́пасчө.

Тепёр мел – пахчана ультрасасә́ллә хатёр вырә́настарни. Сын илтеймен сасә́ чөрчунсене хә́ратать. Енчен лапта́ка йёкеху́ре айән-сийён сә́вә́рттарнә пулсан йё́ри-та́вра наркә́мәшлә илёртмөш хурса тух-малла: «Дифа-Нео» ты́рәпа хатёрленёскер, «Дива» парафин бри́кечө (а́на нү́рөклөх пы́сәк пулсан усә́ кура́счө), «Ratron Gifftelzen» препарат.

Сә́вән пекех халә́х мелөпе те усә́ курма пулать:

1. Йә́вана наркә́мәшлә илёртмөш хумалла. А́на са́пла хатёрлемелле: ты́рра «Этилфена́цин» препаратпа йё́петмелле (1 кг ты́рра 30 г препарат), йё́кеху́ре йә́вине 10 г хутә́ша вә́рәм авә́рлә кашә́кпа хумалла.

2. Йыва́с туни йё́ри-та́вра 10 см тарәнәш канав чавмалла. Торф тө́пренчөкне кра́с-сынпа йё́петсе канава ту́лтармалла.

3. Кро́лик тирне су́нтарса йё́кеху́ре шә́тә́кне хумалла.

СЫВЛАХ

Чир нушалантарать

Эпё остеопорозпа аптратап. Ҙавна май час-часых тухтәр патәнче пулатәп. Мана «Са Дз никомед» сырса пачё. Эпё әна ёсөсөх тәрәтәп. «Кальци компли-витпа» та уса курапәп. Анчах чир парәнәсән мар. Аран сүретөп, авәнса лартәм. Асәннә эмелсемсөр пуңне мөн ёсмелле-ши манән?

Нина ФАДЕЕВА. Вәрнар районё.

Хаклә вулаканәм! Остеопорозран мөнле эмел ёсмеллине тухтәрпах канаш-ламалла. Хәвәр төллөн сипленни уса кумё. Эпир вара сире халәх медицинин сөнү-канашёпе паллаштарәпәр.

ҘАМАРТА ХУППИПЕ

Әна сүмалла, типөтмелле, сәнәх өвөр вөтөтмелле. Ҙамарта хуппине кашни кун 1,5-3 г тәпәрчә е пәтә сине ярса сөмелле.

АСТӘРХАН МАЙӘРӨПЕ

Унран настойка (эрехпе уса курса) е шөвөк хатәрлемелле. Настойкәна – кашни кун апат умен сур сөхет маларах 1 апат кашәкө, шөвөке 75 мл ёсмелле.

КОМПРЕСПА

Остеопороз чирөнчен сак компрессем пуләшма кирлө:

ТӨПЕЛ

Хурән сьрлинчен

Кирлө пулать: 1 кг хурән сьрли, 100 мл лимон сөткенё, 1 кг сахәр.

Хурән сьрлине аш арманёпе авәртмалла е тукмакпа лапчәтмалла. Лимон сөткенё, сахәр ямалла. Вөреме көриччен вөрилентермелле – сахәр ирөлме. Банкәсемпе хупалчисене пастеризацилемелле. Вөри банкәсене варени ярса хупмалла. Сөхөтрен холодильника лартмалла. Унтах упралла.

Ҙакна пөлтмелле: сахәрпа хутәштарнә хурән сьрли уйрәмах усәллә. Вөрөтменрен унра витаминсем те лайәх сьхла-насәсө. Анчах кун пек варени нумай упр-наймасть. Ҙавәнпа әна ытлаши тумалла мар. Яланах холодильника тытмалла – капла пәсәлмасть.

Кишөрпе хурән сьрли

Кирлө пулать: 1 пьсәк кишөр, 600 г сахәр, 1 кг хурән сьрли, 200 мл шьв.

Ҙьрлана тасатса сүмалла. Шьва вөреме көртмелле те сахәр ямалла, пәтратмалла. Сахәр ирөлсен савәта сьрла тултара-малла. Ҙиелтен тасатнә кишөр хумалла. Вәйсәр сүләм сьнче 30 минут вөрөтмелле. Ҙьрла төксөмлөнмелле. Кишөре кәларса илмелле, сөмөсө пастериза-циленё банкәсене тултара хупмалла. Ҙапла тусан сьрла хөртмөст.

Ҙуна усса

Чиркөре Таса Турә Амәшён сәнне питәнчен чуптурәм. Мана уншән асәрхаттарчөс: ку – сьләх, унән урипе аллине кәна чуптума юрать иккен. Төрөсөх-ши?

Мария ИВАНОВА.

Шупашкар районё,

Күкең поселокё.

Чиркөвөн хәйөн йәли-йөрки. Турәшра Ҙәләнәс, Турә Амәшө, өвангели истори-йөн палли, сөветтуйсем сәнарланнә. Турәш – келө вуламалли тата сьнна Тур-рәпа хутшәнма май паракан сәваплә үкерчөк. Пурнәсра эпир час-часых сьвәх сьнсене, ачасене чуптәватпәр. Чиркөре турәшсенчи сөветтуйсен урисене, аллисе-не чуптәвәсәсө е турәшән аялти пайне сөртөнөсөсө. Ҙапла майпа православи төнне өненекен сьн хәйөн сьләхне әнлан-са илнине, вәл урәхла тума пултарайман-нине кәтаратть.

1. Салтак тумипе илепер курәкөн (дон-ник) чөчекне 100-шөр штук илмелле, 1/2 л эрехе ямалла, 3 кун тытмалла, сәрәхтар-малла. Хатөр шөвөке сьвәрас умен ыра-такан вырәна сөрмелле, әшә япалапа чөркөмелле. Сиплев курсө – 2 эрне.

2. 200 г хурән кәчкине 1/2 л эрехе яма-лла, 7 кун тытмалла, сәрәхтармалла. Ҙы-вәрас умен унпа компресс тумалла. Сип-лев курсө – 1 уйәх.

СУХАН ХУППИПЕ

Кун пек чухне сухан хуппинчен хатө-рленө яшка та пуләшма кирлө. Пьсәк икө сухана шуратмалла, вөттөн турамалла, тип сүпа әшаламалла. Әна кастрөле яма-лла, шуратнә икө сухан хуппине, 1 л шьв хуш-малла, 15 минут сүләм сьнче вөрөтмелле, сивөтмелле. Сухан хуппине сәрәхтарма-лла. Шөвөке пөр тан висө порция уйәрма-лла. Пөрне сав кун сөмелле, ыттинө холо-дильника упралла. Сухан яшкине кун-не пөр хутчен пөр уйәх сөмелле. Әна ытти апатпа та хутәштарса уса курма юрать.

Кил хуши хөрарәмне

ми төксөмлөнсен унра нитрат пур.

КУРӘКПА ВАРАЛАНСАН

Ҙи-пус курәкпа варалансан сав вырәна уккус эссенцийө е лимон сөткенө тумал-малла. Унтан вөри шьвпа сүмалла.

ТРИКОТАЖ ЯПАЛАНА СӨНЕТМЕ

Кивелнө трикотаж издөлийөсене 1 ви-тре шьва 3 апат кашәкө нашатырь спирчө ху-тәштарнә шөвөке 3 сөхөт ислетмелле, сүмалла. Япала сөнө пөкөх курәнө.

ХЫТНӘ ҘӘКӘР

Хытнә хура сәкәра турамалла, үсен-тәран сәвөпе әшаламалла. Унта вөтөтнө ыхра, тәвар, укроп сапмалла. Ҙиелтен майонез е сыр соусө ямалла. Тутлә сөмөсө хатөр те.

ПЫЛ УПРАМА

Пыл сиплө, организмшән усәллә пул-ни паллә. Иммунитөта сирөплөтме, шәнса пәсәласран асәрханма кашни ку-нах ирсерен высәлла 1 чөй кашәкө пыл сөмелле. Лавккара, пасарта 100 процен-чөпөх чән-чән пыл туянма тәрәшәр. Пас-теризацилемен, тасатман, филтер витөр кәларман пыл – чи пахи. Май пулсан пы-лак та сиплө сөмөсө утарсөсенчен ту-янмалла. Унән төсө сортран килет. Төксөммин тутти лайәхрах, пахарах. Пыла сивөре упрасан вәл сәралать. Әшә сөрте вара хәйөн төсне уләштарать, шөвөлөт. Әна сулхән вырән-та тытмалла. Савәта лайәх хупламалла – нүрөк, ытти шәршә туртса илесрен.

Юратнә юрә

Нумай пулмасть радиопә илемлө юрә илтрөм. Шөл, сәмахөсене астуса юлай-марәм. Анчах хәшпөр йөркисем халө те асран тухмасөсө: «сьвә-и, ялйыш, ман килес...» Тархасшән ман ьйтава тивөстөрсө юрә сәмахөсене пичөтлөсө кәлар-самәр.

Нина СОЛОВЬЕВА. Етөрне районё.

Укәлча умне чөнөт сукмакәм.

Сьвә-и, ялйышәм, ман килес!

2. Ҙул ик айккипе сил вөрнө майән

Хумханать сар тинөс пек ыраш.

Симөс айләмра сөре пус тайнән

Йәмрасем кашлашчөс каш! та каш!

Хушса юрламалли.

Түпере тәри юрлать илемлөн,

Ыр сунса мана вәл саламлать.

Унән сассине итленөсөмөн

Чунәмра сөн көвө сьрәнать.

Хушса юрламалли.

МАН КИЛЕС

Фарида Файзуллина

юрәс репертуарөчөн

1. Васкаса утатәп әп уй тәрәх,

Таврәнәтәп савнә яләма.

Килөм әшшинчө пулманшән тәтәш

Айәплә туятәп халь хама.

Хушса юрламалли:

Таврана сәнәтәп та әп, акә,

Ытарми хитре тәван көтөс.

ЧӘВАШ НАЦИ РАДИО ПРОГРАММИ (72,41 УКВ, 105 FM ХУМСЕМ СИНЧЕ)

Тунтикун, июлөн 6-мөшө
7.10-7.30 Ирхи кәмәл. (12+) 7.30-8.00, 8.10-8.30, 11.10-11.30, 15.10-15.30, 16.10-16.30, 17.10-17.30, 18.10-18.30, 19.10-19.30, 20.10-20.30, 21.10-21.30, 23.10-23.30 Юрә вәчәри. (12+) 8.30-9.00 Наша республика. Главная тема. (12+) 9.10-10.00 Неформат. (12+) 6.30-7.00, 10.10-10.30, 22.10-22.30 Тәван юрә-көвө. (12+) 10.30-11.00 Сөр сум. (12+) 11.30-12.00 Тәван әс-хакәл. (12+) 12.10-14.00 Чөрөрен тухакан сәмахөсөм. (12+) 14.10-15.00 Путешествие в историю чуваш. (12+) 15.30-16.00 Шурәмпүс. (12+) 16.30-17.00 Ялтан яла. (12+) 17.30-18.00 Призвание. (12+) 18.30-19.00 Тема дня. (12+) 19.30-20.00 По зову памяти. (12+) 20.30-21.00 Артистсем Тәван сөршывән Аслә вәрси синчен вуласчө. (12+) 21.30-22.00 Семье әшши. (12+) 22.10-23.00 Янра юрә. (12+) 23.30-24.00 Присягая Родине. (12+)

Тунтикун – эрнекун
6.00, 7.00, 12.00, 13.00, 15.00, 18.00, 20.00, 22.00 - Хьпарсем. (12+) 8.00, 9.00, 11.00, 14.00, 16.00, 17.00, 19.00, 21.00, 23.00 - Новости. (12+)

Ытларикун, июлөн 7-мөшө
6.10-6.30, 7.00-7.30 7.30-8.00 Ирхи кәмәл. (12+) 6.10-6.30, 21.30-22.00 Голос республики. (12+) 8.10-8.30, 9.10-9.30, 10.10-10.30, 16.10-16.30, 17.10-17.30, 18.10-18.30, 20.10-20.30, 21.10-21.30, 22.10-22.30, 23.10-23.30 Юрә вәчәри. (12+) 8.30-9.00 Тема дня. (12+) 9.30-10.00 Наша республика. Главная тема. (12+) 10.30-11.00 Социальный вопрос. (12+) 11.10-11.30 Тәван юрә-көвө. (12+) 11.30-12.00, 22.30-23.00 Семье әшши. (12+) 12.05-14.00 Чөрөрен тухакан сәмахөсөм. (12+) 14.10-15.00 Янра юрә. (12+) 15.30-16.00 Ачаләх урхмахө. (6+) 16.30-17.00, 23.30-24.00 Экстренный час. (16+) 17.30-18.00 Сөр сум. (12+) 18.30-19.00 Тусләх. Дуслык. Дружба. (12+) 19.10-20.00 Асәмри юрәсөм. (радиокараөке) (12+) 20.30-21.00 Артистсем Тәван сөршывән Аслә вәрси синчен вуласчө. (12+)

Юнкун, июлөн 8-мөшө
6.10-6.30, 7.10-8.00 Ирхи кәмәл. (12+) 6.30-7.00, 22.30-23.00 Республика сасси. (12+) 8.10-8.30, 10.10-10.30, 11.10-11.30, 14.10-14.30, 15.10-15.30, 16.10-16.30, 18.10-18.30, 20.10-20.30, 21.10-21.30, 22.10-22.30, 23.10-23.30 Юрә вәчәри. (12+) 8.30-9.00 Социальный вопрос. (12+) 9.10-10.00 Женская среда. (12+) 10.30-11.00 Тусләх. Дуслык. Дружба. (12+) 11.30-12.00, 12.05-14.00 Чөрөрен тухакан сәмахөсөм. (12+) 15.30-16.00 Наша республика. Главная тема. (12+) 16.30-17.00, 23.30-24.00 Экстренный час. (16+) 18.30-19.00 Ялтан яла. (12+) 19.10-19.30 Тема дня. (12+) 19.30-20.00 По зову памяти. (12+) 20.30-21.00 Артистсем Тәван сөршывән Аслә вәрси синчен вуласчө. (12+) 21.10-22.00 Силарман-шоу. (12+)

Көсөрникун, июлөн 9-мөшө
6.10-6.30 Тәван юрә-көвө. (12+) 7.10-8.00, 6.30-7.00, 8.10-8.30, 9.10-9.30, 10.10-10.30, 14.10-14.30, 17.10-17.30, 18.10-18.30, 20.10-20.30, 22.10-22.30, 23.10-23.30 Юрә вәчәри. (12+) 8.30-9.00 Наша республика. Главная тема. (12+) 10.30-11.00 Социальный вопрос. (12+) 11.10-12.00 Чөнтөрлө чаршав. (12+) 12.05-14.00 Чөрөрен тухакан сәмахөсөм. (12+) 14.30-15.00 Азы православия. (12+) 15.10-16.00 Путешествие в историю чуваш. (12+) 16.10-16.30 Тәван юрә-көвө. (12+) 16.30-17.00, 23.30-24.00 Экстренный час. (16+) 17.30-18.00 Ачаләх урхмахө. (6+) 18.30-19.00 Тәван әс-хакәл. (12+) 19.10-19.30 Тема дня. (12+) 19.30-20.00 Чөрөре суралнә сәвәсөм. (12+) 20.30-22.00 Сичө юрә. (12+)

Эрнекун, июлөн 10-мөшө
6.10-6.30, 7.10-8.00 Ирхи кәмәл. (12+) 6.30-7.00 Республика сасси. (12+) 8.10-8.30, 14.10-14.30, 15.10-15.30, 18.10-18.30 Юрә вәчәри. (12+) 8.30-9.00, 19.10-19.30 Тема дня. (12+) 9.10-10.00 Неформат. (12+) 10.30-11.00 Тәван әс-хакәл. (12+) 11.30-12.00 Пултәруләх сүлөпө. (12+) 12.05-14.00 Чөрөрен тухакан сәмахөсөм. (12+) 14.10-15.00 Асәмри юрәсөм. (радиокараөке) (12+) 15.10-16.00 Пачәшкә сәмахө. (12+) 16.10-16.30, 17.10-17.30 Тәван юрә-көвө. (12+) 16.30-17.00 Наша республика. Главная тема. (12+) 17.30-18.00 Социальный вопрос. (12+) 18.30-19.00 Ялтан яла. (12+) 19.30-20.00 Присягая Родине. (12+) 20.10-24.00 Кәсхи микс. (12+)

Шәмәткун, июлөн 11-мөшө
6.00-7.00 Чөнтөрлө чаршав. (12+) 7.05-8.00 Женская среда. (12+) 9.05-9.30, 10.05-10.30, 11.05-11.30, 15.05-15.30, 16.05-16.30, 18.10-18.30, 19.05-19.30 Юрә вәчәри. (12+) 8.30-9.00 Голос республики. (12+) 9.30-10.00 Возрождение. (12+) 10.30-11.00 Чөрөлөх сүти. (12+) 11.30-12.00 Ачаләх урхмахө. (12+) 12.00-12.10, 16.00-16.10 Хьпарсем. (12+) 12.10-14.00 Чөрөрен тухакан сәмахөсөм. (12+) 14.05-15.00 Радиотеатр. (12+) 15.30-16.00 Мәшәр сунат. (12+) 16.30-17.00 Наша республика. Главная тема. (12+) 17.30-18.00 Шурәмпүс. (12+) 18.30-19.00 Ялтан яла. (12+) 19.30-20.00 Уйәхли юма-хөсөм. (6+) 20.05-24.00 Кәсхи микс. (12+)

Вырсарникун, июлөн 12-мөшө
6.05-6.30, 7.05-7.30, 9.05-9.30, 15.05-15.30 Юрә вәчәри. (12+) 6.30-7.00 Пултәруләх сүлөпө. (12+) 7.30-8.00 Чөрөлөх сүти. (12+) 8.05-8.30, 16.10-16.30 Тәван юрә-көвө. (12+) 8.30-9.00 Присягая Родине. (12+) 9.30-10.00 Шурәмпүс. (12+) 10.05-11.30 Сичө юрә. (12+) 11.30-12.00 Ачаләх урхмахө. (6+) 12.05-14.00 Чөрөрен тухакан сәмахөсөм. (12+) 14.05-15.00 Радиотеатр. (12+) 15.30-16.00 Голос республики. (12+) 16.30-17.00 Возрождение. (12+) 17.10-18.00 Силарман-шоу. (12+) 18.30-19.00 Ялтан яла. (12+) 19.05-20.00 Янра юрә (хит-парад) (12+) 20.05-23.30 Кәсхи микс. (12+) 23.30-24.00 Наша республика. Главная тема. (12+)

Фёршывра, тёнчере

Проекта ёслесен – тўлевсёр

РФ Ялхусаләх министрствы патшаләхән тата муниципалитетән фёрне агропромышленносе инвестици хывакансене пилёк сул таран тўлевсёр пама сёнет. Кунсёр пусне вёсене усә курман фёре "ёслеттернёшён" тәкакән пёр пайне сапаштарасшән.

Фак сёнүсене министрство пәхса тухма правительствәна янә-мён. 2014 сул пусламашё тёлне (унтан сёнёрех кәртартусем сук) Рафсейре ялхусаләх пёлтерёшлө фёр 386,5 млн гектар пулнә, фав шутра сухаламалли лаптәк – 196,1 млн га (50,7 процент). 56 млн гектарпа (28,6 процент) тёллевлө усә

курман. Ку тёлөшпе лару-тәру уйрәмах Фёпёр округенче сивёч тәнә, унта 21,6 млн га фёр усәсәр выртнә.

РФ Ялхусаләх министрствы Фёр кодексән 39.6 статйине улшәнусем кёртесшён, АПК тытәмөнче проектсем пурнәфа кёртекен сынсем фёре тўлевсёр илме пултарассине паләртасшән.

Проектсем әнәслә пурнәслансан министрство фав фёре сынна суту-илү аукционсеме ирттермесёрех харпәрләха е арендәна пама сёнет. Шел, проект әнәслине е әнәсәринне мёнле паләртмаллине РФ Ялхусаләх министрствы хальлөхе хуравсәр хәварнә.

Кофе йўнелет

Пёлтөрхи январь уйәхөнчен пусласа кофе хатёрлемелли чёртавар хакё питех те йўнелнө. Тёнчери фёршывсенче вәл ытлашипех пуханса кайнә-мён.

Америкән ялхусаләх департаментчө әнлантарнә тәрәх – факә Колумбире кофе тыррине нумай ўстерме тытәннипе сыхәннә. Кәсал, тёлсөхрен, унта кофе пёлтөрхинчен 4 процент ытларах пустарса илмелле. Фав виесе 12,5 млн михөпе танлашаты. Фитес сул вәл 12,7 млн миххе фитмелле.

Гватемаләра кофе сулсисене тапаннә тутәх чирөпе тухәслә кёрешни те хака йўнетме пуләшнә. Чёртавар нумайрах пустарса илнө, фавна май унран кофе хатёрлес ёс каләпашё те ўснө.

Фермера укқашән айәплацсё

Мускав облафёнчи Егорьевскра Михаил Шляпников фермер суд умне тәрө. Әна Рафсей экономикин хәрушсәрләхне сиен күнөшён, Конституци йёркине пәхәнманшән айәплацсё. Фермер хәй укқа хатёрлесе кәларнә. Тәван Калионово ялчөпе әна калион теме тытәннә.

Шляпников сәмахөпе унпа Рафсей Төп банкөн ертүсисем төл пулса каласнә, ёс-пус Рафсей Төп банкөн председателө Эльвира Набиуллина патне ситнө-мён. Фермер әнлантарнә тәрәх – банк унән укқинче усаллине курмасть, уголовлә ёсе вырәнти прокуратура тәрәшнине пусарнә иккен. Пирвайхи ларура суд укқапа ёслекен специалистсен сәмахне шута илнө. Лешсем Шляпникова айәплама кирлө пулманни пирки ёнентерессө.

Калионсем тенкөпе сыхәнмацсө, туса илекен чёртавара тўрремөн пырса тивессө. Урәхла каласан, бартер тўлевө тунә чухне паракан хут татәкө вырәнөнче шутланацсө. Ялхусаләхөнче "чөрө" укқана султалакра икө хут курацсө, ытти вәхәтра чёртаварпа тўлессө. Фөнө укқа фавнашкәл тўлеве ансатлататы. 5 калион пёр витре фөрүлмипе танлашаты, ыттинне вара факна төпе хурса паләртацсө. Шляпниковән төп бизнесө питомникпа сыхәннәран 5 калионран пысәкрах укқа пёр йывәф темөпе танлашаты.

Калиона визиткәсем хатёрлекен фирмәра пичетленө. Урәхла каласан, ун пек укқана кирек кам та тумә пултараты. Апла пулин те Рафсейре кун пекки икө тёлсөх кәна. Төпри – Пушкәртстанра, анчах унта вырәнти укқана тенкөпе сыхәнтарнәран вәхәт иртнө май пёлтерёшө сухалаты, ял сынни унран чән укқа пыраты. Факә кәсәклә: Шляпников Пушкәртстанри ёстөшөпе төл пулнә-мён, шухәштөллөвнө иккөшө пөрле сүтсе явнә.

Шляпников фермера хирөс пусарнә уголовлә ёспе часах суд иртмелле. Куннашкәлли сайра төл пулаты. Енчен те фермерсене хәйсен укқине кәларма ирөк парсан меллө тесе пурте фак ёспе хәтланма пуслөс.

Ырә пуләм-и факә? Ыйту шухәшлаттараты. Хальлөхе 1 миллион тенкөлөх калион кәларнә, тавар висөпе вәл 10 миллионпа танлашаты. Тавар висөпе ытлашипех хуплаты. Укқа вәйи темерөн – калионсем төлөнмелле майпа биткоинсен биржинче сутәнәцсө, вёсен курс шайө те ўсет. Ялти укқа майөпенех чән укқа пёлтерёшне сумран кәларакан тытәма кёрсе пыраты. 7 пин сын пурәнәкан ялта калионпа, тең, чәнах усә курма меллө. Ара, унта Шляпниковсәр пусне экономика тёлөшөнчен активлә предприятисем сук-сөке.

Шляпников вара хәй шухәшласа кәларнә укқана әнәслә шүт пек хаклаты. Унән сулөпе ыттисем кайма пултарасса та әнланаты.

Мёншён кәларса тәкмалла?

Лавкасенче, кафесемпе ресторансене сутәнман апат-симөсе тухса пәрахмәшкән чарма пултарассө. Әна ыркәмәлләх организайёсене е выльәх ёрчетекен фермерсене пама сөнөс. Факән синчен сыраты "Известия" хафат.

Фак сөнөве саккун шайне ситерессисшён тәрәшаты РФ Президентчө сүмөнчи граждәнла обществәна аталантарассипе, сын правине хүтөлессипе ёслекен Совет президиумён членө, Рафсейри хәйсен ирөкөпе ёс тәвакансен союзён ертүси Яна Ланратова. РФ Суту-илү министрствине янә сыравөнне вәл сутәнман апат-симөсе усәсәр тухса пәрахма чарни хүтлөхсөр граждәнсене апатпа тивөстерес ытәва татса пама пуләшни синчен калаты. Фәпла туни ялхусаләхөнче ёслекенсемшөн те усса каймалла – выльәх апачө хатёрлессипе ытла тәкакланмөс. Ыркәмәлләх организайёсенче тәрәшакансемпе фермерсем фак шухәша ырлассө, усламсәсемпе тухтәрсем вара унән әнәсләхө пирки иккөленессө.

Ланратова асәннә тәрәх, Рафсей статистикин кәртартәвөпе 2013 султа фёршывра сутәнман апат-симөсе 1,93 млрд тонна тухса пәрахнә. Факә пөтөм каяшән 30-35 проценчөпе танлашнә.

"Апат-симөсө продукцияөпе тухәслә усә курас тесен саккунра нормативлә никөс пулмалла. Пирён шухәшпа обществәлла апатланәвән пысәк предприятйөсене сутәнман продукцияө усәсәр пөтерме чармалла", – тет Ланратова.

Фәпла тусан лавкасемпе кафесен әна пурнәсра хүтлөхсөр юлнә сынсене – ёссөррисене, инвалидсене, пенсионерсене, сахал тупәшлисене – пуләшакан ыркәмәлләх организайёсене тўлевсёр памаллине паләртаты. Фермер хусаләхөсене те выльәха апатлантарма тивөстермел-

ле тет. Факнашкәл сөнү темөсе ытәва татса пама пуләшаты-мён: апат-симөсө каяшө ахаль пөтмест, ыркәмәлләх ёсне лайәхлататы, хүтлөхсөр сынсене пуләшма, ялхусаләхне аталантарма, экологи тёлөшөнчи лару-тәрәва аванлатма май параты.

"Федераци саккунө-и е правительство йышәннәвө-и вәл – право докуменчө сивөч ытәва – килсөр-сүртсәр, вәйсәр сынсене ыркәмәлләх организайёсем урлә пуләшассине – татса пама кирлө. Фак майпа Европәри чылай фёршывра усә курацсө. Тёлсөхрен, Францире супермаркетсене сутәнман, анчах апата юрәхлә симөсе хүтлөхсөр сынсене пуләшмәшкән пама ытәкан саккунә эрне каялла йышәннә", – әнлантараты хәйөн пусарәвнө сыру авторө.

Суту-илү министрствинче кун пек сөнү пирки хальлөхе хәйсен шухәшне паләртман.

Францире, чән та, сутәнман апат-симөсе пәрахәслама чарнә. Фөнө саккунпа 400 тәваткал метр лаптәк йышәнәкан супермаркетсен ыркәмәлләх организайёсемпе килөшү тумалла. Унсәрән вёсен самаях штраф тўлеме тивет, ертүсөсем вара 2 сулләха төрмене лекме пултарассө. Францири суту-илү федерацийө фак саккунә хытах критикленө. Рафсей бизнесменөсем те әна ырламассө.

– Ку – мораль нормине хирөс кайни. Пәсәллә апат-симөсө ача-пәча наркәмәшлансан? – тарәхәвнө пытармасть суту-илү ассоциацияөн ертүси Вадим Зуйков. Ун шухәшөпе ыркәмәлләх организайё вәлли апат юлмө те.

– Лавкасем тавара сутма пултарнә чухлө кәна туянассө. Паянхи экономикара пушшех те, – тет вәл.

– Апат каяшне мёншөн кама та пулин памалла? Ыркәмәлләх ёсө – ирөклө ёс.

Килсөр-сүртсәр сынсем апат юлашкйөшөн суннине эпө, сәмахран, ниҳәсан та илтмен, – паләртаты предпринимательсен "Опора России" пөрлөшөвөн вице-президентчө Владлен Максимов.

Рестораторсен федерацийөн президентчө Игорь Бухаров та ресторансене ыркәмәлләх вәлли апат юлманнине сирөплетет.

– Апата кәларса пәрахас пулсан эфир тупәша сухататпәр, савәнпа бизнеса висөллө йөркелесе пыма тәрәшатпәр, – тет вәл.

Ёслөх сурчөсен (нимөнсөр юлнә сынсене пурәнмалли көтөспө тата ёспө тивөстерессө) "Ной" православи сөчөсен ертүси Емельян Соснинский вара хәйсен организайё юрәхсәра тухнә апат-симөсө те йышәнма хатөррине паләртаты.

– Ку питө пысәк пуләшу пулөччө. Апат-симөсө юрәхсәра тухни те темөх мар. Вёсене сөме пулаты. Наркәмәшлантарма пултаракан симөсө питех те сахал, – тет Соснинский. Срокрак тухнә апат-симөсө илес тесе

вәл сутусәсемпе каласса пәхнә, анчах лешсем килөшмен.

– Вёсен ун пек апата чи малтан каяшсен купине тухса тәкмалла-мён, ун хыссән тин пустарса илме пултаратпәр, – төлөнөт вәл.

Апат-симөсөпе ёслекен әсләләхпа төпчев институтчөн директорө Виктор Тутельян шухәшөпе ыркәмәлләх ёсө вәлли срокрак тухса пыракан симөсө кәна пама юраты.

– Тухса пәрахмалли каяша сөнни ырә туни-и вара? Манән холодильникра, каләпәр, юрәхсәра тухнә симөсө выртаты, Әна хамшән хам яваплә пулса пёр эпө кәна сөме пултаратәп, ытти сынна сөнместөп, – тет Тутельян.

Рафсейри хресчен тата ялхусаләх кооперативөсен ассоциацияөн ертүси Вячеслав Телегин фермерсем сутәнман апат-симөсө хаваслах илесе пёлтернө.

– Хресченсем выльәха апат каяшө ситерни сайра мар. Йўсөме тытәннине те парассө. Выльәх чәтәмлә, – паләртаты вәл.

УЙӀХ КАЛЕНДАРӀ

Число, кун	Июль, 3 – эрнекун	Июль, 4 – шӀматкун	Июль, 5 – вырсарникун	Июль, 6 – тунтикун	Июль, 7 – ытларикун	Июль, 8 – юнкун	Июль, 9 – кӀснерникун
ХӀВЕЛ	тухать	3.10	3.11	3.12	3.13	3.14	3.15
	анать	20.39	20.39	20.38	20.37	20.36	20.35
Кун тӀршшӀ	17.29	17.28	17.26	17.24	17.22	17.21	17.19
УЙӀХ	тӀхри	катӀлса пыреть	катӀлса пыреть	катӀлса пыреть	катӀлса пыреть	катӀлса пыреть	катӀлса пыреть
	кунӀ (12 сехет тӀелне)	17-мӀш кун	18-мӀш кун	19-мӀш кун	20-мӀш кун	21-мӀш кун	22-мӀш кун
		Ту качаки паллинче	Шыв тӀакан паллинче	Шыв тӀакан паллинче	ПулӀ паллинче	ПулӀ паллинче	СурӀх паллинче

ЧУНРИ

СухалнӀ телейӀм

Март уйӀхӀн малтанхи кунӀсемчӀе ун чухне... Ир пусласа каӀченех хӀвеллӀе кунсем тӀратчӀе. Апла пулсан та ирсерен кӀштах сӀмсана чӀпӀтмелӀх сивӀе те хуаланатчӀе.

ПӀррехинче, кичемлӀх тыткӀнӀнче чунӀа хӀстерсе пурӀнӀн саманта сӀнтерсе, шӀлам мана йӀлтӀр сине тӀрса сурӀсанталӀк ытамне тухма хистерӀе.

Ялтан тухсанах вӀсӀ-хӀррисӀр уй. ВӀл шура юрпа шӀанасран сыхланнӀ евр хупланнӀ.

ЙӀлтӀрӀм те лайӀх шӀавать. Умра – ахрат сӀрчӀе. ПӀр тухнӀа чухне унтах ситсе килме шухӀшларӀм. ИрӀклӀхе туйса чунӀм шалта йӀл кулатъ. Теме сиснӀе евр малалла-малалла кайма хистет. Сывхарса пыратӀп. Ак тамаша, ахрат сӀрчӀе сине мансӀр та сын пур иккен. СӀртран анаталла сисӀм пек хӀвӀртлӀхпа ярӀанса аннине курах кайрӀм. Унпа паллашма тесе хӀвӀртлӀха ӀстертӀм.

СӀрт сине ситрӀм те ярӀанса антӀм. Малтан пӀр-пӀринпе сӀмаха чӀнмерӀмӀр-ха. ВӀл сӀрта хӀпарса ситсен темшӀн тытӀанса тӀчӀе, эплӀ хӀпарасса кӀтрӀе.

ТӀлӀнтермӀш! СӀртра тӀраканӀе, пурнӀс сӀмхи-не чӀмӀртаса 5-6 сул пӀрле пурӀнӀн мӀшӀрӀм пулчӀе тӀчӀе. ТемшӀн эфир унпа сӀмьене упраса хӀварма пултарайман.

ТӀлӀнмелле тӀлпулу. ПӀрне-пӀри сывлӀх сунтӀмӀр. Каласа шала каясран асӀрхануллӀрах пулма шухӀшларӀм.

– ЭплӀ кунтине эсӀ аӀстан пӀлетӀн? – ыйтрӀ ман сине пӀхса.

ЧӀнмерӀм. «Кайран калӀп», – терӀм сӀс.

Эфир унпа кун каӀ ене сулӀничченех сӀртран ярӀнтӀмӀр. КӀпӀашка юр ашне кӀрсе Ӏксен чунсене савӀнӀспа тултартӀмӀр.

Киле кайма вӀхӀт ситсен мана хӀйпе пӀрле пыма сӀнчӀе. СӀтел хушшине лартрӀе, сӀкар-тӀвар-па хӀаналарӀе. УйрӀмах вӀл пӀсӀрне кукӀль килӀшрӀе. УнӀн апат-сӀмӀс пӀсӀресе аӀсталӀх пурчӀе.

СӀк каӀ сурӀт пачах сӀнтермерӀмӀр. СӀрӀепа кала-сӀсан та хамӀр пурнӀс сӀмхи мӀншӀн сӀтӀлнин сӀлтавне тупаймарӀмӀр.

ТепӀр кун эфир унпа ахрат сӀрчӀе сине йӀлтӀрпе мар, сунашкапа ярӀанма кайрӀмӀр.

КунӀе лӀпкӀ, хӀвеллӀе. ПирӀн кӀмӀлсене тивӀс-терес тенӀн туйӀанать. СӀртран пӀчченшерӀн те, иккӀн те ярӀнтӀмӀр.

– Вася, мана темшӀн иккӀн пӀрле ярӀанса аван пек туйӀанать, – терӀ мӀшӀрӀм савӀнӀсне пытарай-масӀр.

ПирӀн сунашка сӀмрӀк хыр вӀрманӀе сумне ситсе чарӀнчӀе. «Ох-о-хо!» – тесе кӀшкӀрса ятӀмӀр. ПирӀн сасӀ таврара янӀрарӀе. ХамӀрӀн сухалнӀ телейӀмӀре сӀнӀерен тупӀн туйрӀмӀр. ВӀл юнашарах пулнине икӀмӀр те чухларӀмӀр. Самантрах пулӀмра йӀрке-сем суралчӀе:

ТемшӀн касатӀн сичӀчӀе вӀсмесӀр.

Темисе килмest хӀаналӀх ӀмӀр.

СыпӀсӀн сухӀр пек мӀшӀру сӀмне,

ТуймӀн нихӀсан пӀчченлӀх мӀнне.

Иван ЕРОФЕЕВ.

ПатӀрьел районӀе, ИшлӀе ялӀе.

АХ, АНЧАХ

ТилӀепа куса-кусӀн

КӀсӀл республикара урнӀ тилӀсем йышланчӀс. Сынсене, килти выльӀх-чӀрлӀхе тапӀнасӀс. Ку инкек вара нумай пулмасть ПӀрарчав районӀнчи Ку-деиха салинче сиксе тухнӀа.

14 султи хӀррача юханшыв хӀрринче каннӀа. СасартӀк аӀна тилӀе тапӀннӀа. Сакна кӀтменскер тилӀепа кӀрешме тытӀннӀа. ХӀйне тискер чӀрчун сыртса амантнине пӀхмасӀр аӀна шыва путарнӀа. Унтан пулӀа тытмалли тетелпе чӀрке-се сыран хӀррине пӀрахнӀа та килне кайнӀа. ХӀррачана килтен васкавлӀн боль-ницӀана аӀсатнӀа. ТепӀр кунне сынсем тискер чӀрчун виллине асӀрхаса Пат-шалӀх ветеринари службине пӀлтернӀе. Экспертиза вара вӀл урнӀа чирпе аптӀранине палӀртнӀа. СавӀнпа хӀррачана хӀрамасӀрах тапӀннӀа-мӀн. Сак вы-рӀана дезинфекциленӀе, карантина илнӀе.

2015 сулхи январь-май уйӀхӀсенче чирлӀе чӀрчун сынна суртнӀа 1379 тӀслӀх палӀртнӀа (ачасене – 298, аслисене – 1081). Ку иртнӀе сулхи сак тап-хӀртипе танлаштарсан 9 процент ытларах. ЧӀрчунсен хушшинче урнӀа чир сарӀласси Ӏссех пыреть. Сак тапхӀрта Шупашкарта, 13 районта 54 тӀслӀх шута илнӀе. ЕтӀрне (13), СӀмӀрле (6), ПӀрарчав (6), Шупашкар (4) районӀсен-че лару-тӀру уйрӀмах сивӀе.

РЕКЛАМА

Депозит портфелӀ хуӀлананать

РаӀсӀей ялхусалӀх банкӀн ЧӀваш Енри филиалӀн депозит портфелӀе 10,8 млрд тенкӀерен иртнӀе (2015 сулхи июнӀе 29-мӀшӀе тӀелне). СулталӀк пусланнӀаранпа 25,3 процент ӀснӀе. ПредприятӀи-организацисен сак хисеп – 31,9, уйрӀм сынсен 30,9 процент хӀпарнӀа. Халхи экономика лару-тӀрӀвӀнче банк депозичӀе вӀсемшӀн хушма тупӀш илмелли кирӀп те шанчӀклӀа сӀлкуш шутланать. РаӀсӀей ялхусалӀх банкӀе укса-тенке упрамалли мелсене лайӀх-латса, сӀнетсе тӀратъ. СакӀ тупӀш илессине палӀрмаллах Ӏстерет.

РФ тӀп банкӀн 3349-мӀш номерлӀе генеральнӀй лицензийӀе.

РЕКЛАМА, ПӀЛТЕРӀСЕМ

СУТАТӀП / ПРОДАЮ

2. АКЦИЯ! БЛОКИ КЕРАМЗИТОБЕТОН-НЫЕ пропаренные, вибропрессованные 20x20x40 – 33 руб., 12x20x40 – 28 руб., 9x20x40 – 24 руб. Высокое кач-во. Доставка манипулятором. Т. 8-976-470-46-77.

3. АКЦИЯ! ПЕСОК, ГРАВМАССУ, щебень, керамзит. Доставка по низким ценам. Т. 8-976-470-46-77.

4. Немецкие пластиковые ОКНА. Низкие цены. Пенсионерам скидки. Замер. Доставка – бесплатно. Без выходных. Т. 8-987-576-65-62.

5. Блоки керамзитобетонные 20x20x40, 12x20x40, 9x20x40 пропаренные, гидро-вибропрессованные заводские от производителя – недорого; **цемент, песок.** Доставка. Разгрузка. Без выходных. Кассовый чек, документы. Т. 8-960-301-63-74.

7. ГРАВМАССУ, ПЕСОК, щебень, керамзит, чернозем. Дешево. Доставка. Т.: 8-903-358-17-70, 8-927-668-97-13, 38-97-13.

8. Гравмассу, песок, щебень, торф, кирпич, керамблок, керамзит. Пенсионерам, уч. ВОВ – скидки. Т. 8-905-199-01-22.

9. Гравмассу, песок, щебень, керамзит. Дешево. Д-ка. Т. 89033583021.

11. Срубы для бани. Доставка по ЧР. Т. 37-28-74.

17. Песок, гравмассу, керамзит, чернозем, навоз. Доставка. Т. 8-905-197-40-19.

19. КИРПИЧ красный, силикатный, **гравмассу, щебень, керамзит, песок, кольца, к/б блоки.** Т. 8-927-862-91-66.

21. Керамблок, гравмассу. Т.: 486307, 89176757528.

22. Немецкие ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА. Низкие цены. Пенсионерам скидки. Замер, доставка – бесплатно. Без вых. Т. 8-927-855-83-55.

23. Гравмассу, песок, бой кирпича, щебень. Доставка. Т. 89061355241.

24. Грабли, косилки, сажалки, копалки, окучники, опрыскиватели. Доставка. Т. 89278533596.

30. Гравмассу, песок, щебень, керамзит. Недорого. Д-ка. Т. 89053465671.

31. Гравмассу, песок, керамзит, кирпич. Д-ка. Т. 89033225766.

33. Кирпич рядовой, лицевой; **керамблоки, кольца.** Доставка. Т.: 89063804835, 89276674605.

35. Пластиковые ОКНА, металлические ДВЕРИ. Бесплатно: замер, доставка, монтаж. Гарантия 15 лет. Рассрочка. Скидки. Т. 8-937-391-39-91.

37. Ворота, калитки, заборы, навесы. КОВКА, кровля, обшивка сайдингом. Обще-строительные и сварочные работы. Замер. Д-ка. Установка. Гарантия. **Пенсионерам – скидки.** Т.: 89022881447, 387574, сайт: metalservis21.ru

49. Керамблоки, цемент, керамзит в мешках – цены от производителя. Т. 8-905-344-79-32.

58. Гравмассу, щебень, песок, керамзит, чернозем. Д-ка. Т. 89276687015.

78. Гравмассу, песок, щебень, керамблоки. Доставка. Т.: 89176500385, 89603073399.

89. БЛОКИ керамзитобетонные от производителя. Высокое качество. Низкие цены. Доставка. Документы. Т. 89373866629.

93. Кирпич красный одинарный, полуторный, силикатный, облицовочный (все цвета), **половняк, КББ** 20x20x40, 20x12x40, **гравмассу, керамзит.** Доставка. Разгрузка кран-манипулятором. Т.: 44-20-97, 89033582097.

95. ТРУБЫ ВИТНЫЕ, офактуренные; **кованые элементы** в ассортименте. Т. 8-927-844-15-01.

123. Гравмассу, песок, навоз. Доставка по старым ценам. Т. 89278502821.

133. СЕТКУ-РАБИЦУ от производителя около 100 видов, **сетку** сварную, кладочную, штукатурную; проволоку, **столбы.** Доставка. Т.: 683045, 89379522211.

138. ОКНА, ДВЕРИ. Замер, доставка – бесплатно. Гарантия. Т. 89196624097.

148. ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА – низкие цены. Замер и доставка – бесплатно. Т. 89278500856.

154. ОКНА и ПОТОЛКИ – немецкое качество. Монтаж по ГОСТу. **Пенсионерам скидки.** Т. 89176627164.

180. Отруби, зерно, к/корм. Д-ка. Т. 89373916016.

183. Окна Чувашии. **ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА, жел. двери.** Т. 89050281182.

188. Гравмассу, песок, щебень. Т. 8-927-846-24-10.

205. Цемент, песок, гравмассу, щебень, керамзит. Д-ка. Т. 8-927-849-76-75.

241. Бетон, раствор, ж/б изделия, пиломатериалы. Д-ка по Чувашии. Т.: 8-927-853-57-32, 8-937-391-86-48.

251. МЕТАЛЛОЧЕРЕПИЦУ, профнастил, металлосайдинг, пластиковые окна. Доставка, замер. **СТРОИТЕЛЬСТВО.** Т. 89196534368.

284. Канашскую гравмассу, песок, щебень, грунт, навоз. Т. 8-909-302-09-58.

295. Песок, ОПГС, щебень, известь, асфальтную крошку, навоз, землю, торф. Доставка. Т.: 89196741016, 89603003816.

361. АКЦИЯ! КОЛЬЦА железобетонные для колодцев и канализаций 0,7; 1; 1,5м. Бурение. Д-ка манипул-м. Т. 8-967-470-46-77.

364. Немецкие ОКНА и ДВЕРИ. Замер, доставка – бесплатно! Т. 89278447811.

365. АКЦИЯ! Гравмассу, песок, щебень. Т. 89050282225.

382. Гравмассу, песок (карьерный, речной), щебень, керамзит, чернозем. Недорого. Т. 89370161122.

463. Колодезные кольца (бурение), керамблоки. Т. 89176660432.

501. Гравмассу, песок строительный, щебень, торф, глину. Т. 89520269954.

ПУЛӀШУ / УСЛУГИ

38. ЧИСТКА КОЛОДЦЕВ. Т. 89613429059.

32. Лечение алкоголизма. Анонимно. Консультация бесплатная с 8.30 до 19 ч., сб., воскр. с 8.30 до 13 ч. А: Чеб., пр. Ленина, 56. Т. 8(8352)552733. Лиц. ЛО 21-01-001 096 от МЗСР РФ. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

36. Известный Чебоксарский экстрасенс, маг, хиромант, астролог Олег Боголюбов решает многие жизненные проблемы. Т. 8-967-474-37-83.

77. НАТЯЖНЫЕ ПОТОЛКИ за 1 день. Т. 8-937-397-24-42.

152. Бурение скважин на воду. Т. 89603021293.

179. Бурение скважин на воду. Т. 89061312124.

258. Бурение скважин на воду. Тел. 8-960-301-25-13.

259. Бурение скважин на воду. Тел. 8-927-991-66-99.

269. Утепление домов – ЭКОВАТОЙ. Профессиональный монтаж. Доступные цены. Летние скидки. Т. 8-919-669-16-66.

314. Бурение колодцев. Продажа колодезн. колец. Т.: 89033790901, 370803.

406. Строительные работы – от фундамента до кровли. Недорого. Качественно. Т. 8-919-653-43-68.

481. Услуги мини-экскаватора. Выезд в районы. Т. 89276682181.

450. СТРОИТЕЛЬСТВО: фундамент, кладка, кровля, пристройки. **Отделочные работы** – сайдинг, натяжные потолки, линолеум, штукатурка, вагонка, заборы. Гарантия. **Качество.** Пенсионерам – скидки. Т. 8-927-667-9397.

ЁС / РАБОТА

54. МОНОЛИТЧИКИ, КАМЕНЩИКИ – в Подмоскovie. Т. 8-917-673-77-73.

297. Требуются каменщики, монолитчики в Москву. Оплата своевременная. Т. 8-962-321-70-11.

КУПЛЮ / ТУЯНАТӀП

28. ВӀкӀр, Ӏне, тына, сысна амисем. Т. 8-927-999-37-37.

39. Коров, бычков и лошадей. Т. 8-960-310-98-78.

50. Коров. Т. 8-927-850-85-64.

